కట్నం తక్కువైనందువల్ల సతత పతులను విడిచిపెట్టే వారి హృదయాలు ఎంతటిగా క్షోభిస్తాయో, వారి గుండెలు ఎంత పాషాణాలుగా మారిపోతాయో మనుషులు ఊహించలేరు. [illegible] ఏడుజన్మల బంధం [illegible] బంధమనీ గ్రహించరు. అందుకే యువతరం తన మనసులోవాన్ని [illegible] శపిస్తుంది. కాని [illegible] ఒక మంచి మాటతో విరిగిన మనసుల్ని అతికే వారు, ద్వేషం తొలగించి ప్రేమతో నింపేవారు వుంటారు.

శ్రీ[illegible] ఆగానికి గుమ్మంలో కాలు పెట్టిన [illegible] చూసి సంతోషంతో ఉప్పొంగి దిక్కుతోచని [illegible]గారు. ఆ ఉత్సాహంలో ఏం చేయాలో క్షణం తోచలేదు. అంతలోనే తేరుకుని, "[illegible] నిలబడి పోయావేం, నాయనా, లోపలికి రా" అని అతని సగౌరవంగా ఆహ్వానించి, "ఒరే, సూర్యం, లీలా, రాణీ, త్వరగా రండర్రా" అంటూ పిల్లల్ని పిలిచింది. ఏం కొంప మునిగిందో అనే కంగారుతో పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చారు పిల్లలు. వాళ్ళు ఇంతవరకు చూడని అతిథి వైపు ఆశ్చర్యంగా 'ఎవరమ్మా, ఈ పట్నం' అన్నట్టున్న తల్లి వైపు ప్రశ్నార్థకంగా చూడసాగాడు.

"అలా చూస్తావేరా, మీ బావగారు. గుర్తు లేరూ నా అల్లుడేరా?" నవ్వుతూ అల్లుడిని కొడుక్కి పరిచయం చేసింది సీతమ్మగారు

"బావగారా! ఆయనా? అందుకే తన పద్మక్క ఖర్మ..." సూర్యం ఎప్పుడో జరిగి పోయిన పెళ్ళి, పద్మక్క ఖర్మ అన్నీ రీలులా కళ్ళకి తిప్పుకొని ప్రతిఫలించాడు.

పెళ్ళిలో ఏవో గొడవలు రావడం, మగ పెళ్ళివారు శాపనార్థాలు పెడుతూ తిరిగి వెళ్ళిపోవడం, తల్లి వెర్రి నోరూ వాడుకోవడం, పద్మక్క ఏడుస్తూ గదిలో దూరి లోపల గడియ వేసుకోవడం, తండ్రి కోపంలో చిందులు వేయడం-అంతా అప్పుడు జరుగుతున్నట్లుగా గుర్తు రాసాగింది సూర్యానికి. కోపంతో అతని పళ్ళు కరకర మన్నాయి. గుప్పిట మూసుకుంది కసిగా. అప్పటి కిప్పుడు పిలవని పేరంటంగా వచ్చిన్న మాట ఈ పెద్ద మనిషి. సూర్యం కోపాన్ని దిగమింగుతూ, నిర్లక్ష్యంగా, తిరస్కారంగా చూశాడు పద్మక్క మొగుడి వైపు.

లీల, రాణీ మాత్రం కళ్ళు విప్పార్చుకుని ఎవరీ అందమైన యువకుడా అన్నట్టు కుతూహలంగా చూడసాగారు.

'అల్లుడు వచ్చేసరికి అయినా ఊళ్ళో లేదే!' ఊరెళ్ళిన భర్త మీద విసుక్కుం దామె. "కూర్చో, నాయనా, ఇంటి దగ్గర అమ్మా నాన్నా కులాసాయేనా? ఇప్పటికైనా మీకు మా మీద అనుగ్రహం కలిగింది. నిన్ను పంపించారు" అంతలోనే తమాయించుకుని "నా మతి మండా-నిన్ను నిలబెట్టే మాట్లాడేస్తున్నాను. కూర్చో, బాబూ-ఇదీ మీ ఇల్లే అనుకో. ఇదిగో వెళ్ళి కాఫీ తెస్తాను. ఒరే, సూర్యం, బావగారితో మాట్లాడుతూ ఉండరా."

ఏమో, దాని పెళ్ళి పద్మక్కలాగా [illegible]" హడావుడిగా అందరికీ పనులు పురమాయించి తాను కాఫీ చేయడానికి లోపలికి వెళ్ళింది సీతమ్మగారు. "నేనువాళ్ళీమధ్యనేవస్తున్నా నండి, మీరు అనవసరంగా శ్రమ పడవద్దు" అనివారించే అల్లుడి మాట వినిపించు కోలే దామె. ఆవిడకు చాలా సంతోషంగా ఉంది ఈ క్షణంలో. ఇక ఇటువంటి కావడం సరిపడదేమో, దాని బతుకంతా ఎండిపోయిన ఎడారిలా గడచిపోతుందే కాబోలు. పెద్దవాళ్ళపంతాలకు పిల్లల్ని బలిచేస్తున్నాము- అని లోలోపల బాధ పడని క్షణం లే దామె. అటువంటి తరుణంలో తనంత తానుగా గుమ్మంలోకి వచ్చిన అల్లుడిని చూసి ఆమెకు ఆనందం కాదా! ఆ ఆనందాన్ని దాచుకోవడం శక్యం కావడం లేదు.

* * *

"ఏం చదువుతున్నావు? నేను గుర్తు ఉన్నానా

'జమైతాంగి'

అసలు నీపేరేమి?" నవ్వుతూ సూర్యం వైపు చూస్తూ అడిగాడు కృష్ణ మోహన్.

'ఎందుకు గుర్తు లేదూ, ఆ రోజు పెళ్ళిలో ఏదో లోటు వచ్చిందని మీ దంతా అలిగి వెళ్ళిపోవడం కూడా నాకు గుర్తే' అనాలనుకున్నాడు సూర్యం. కాని ఎందుకనో అంత మాట అనలేక పోయాడు.

"గుర్తున్నారు" అన్నట్లు తల ఊపాడు.

"ఏం చదువుతున్నావు మరి?"

"సీనియర్ ఇంటర్!" కాలర్ సర్దుకుని గర్వంగా, హుందాగా జవాబిచ్చాడు సూర్యం.

'మీ పద్మక్క ఏం చదువుతున్నది' అని అడగా లనుకున్నాడు కృష్ణ మోహన్. కాని బిడియం లాంటి దేదో గొంతుకకి అడ్డు పడినట్లు ఆ మాట అడగలేకపోయాడు.

"నీ పేరేమిటి? నువ్వు ఏం చదువుతున్నావు?" అడిగాడు లీలను. కాని ఆ అమ్మాయి జవాబు చెప్పలేదు. సిగ్గు పడుతూ తల దించేసుకుంది చప్పున.

"దాని పేరు లీల. 'టెన్త్' చదువుతున్నది. అక్కను తీసుకు రావడానికి వెళ్ళిందే ఆ చెల్లి పేరు 'రాణి'. అది 'నైన్త్' చదువుతున్నది. మా పద్మక్కేమో..." చెప్పనా వద్దనా అన్నట్లు సంకోచంతో ఆగిపోయాడు సూర్యం, మాట పూర్తి చేయకుండా.

"[illegible]?" [illegible] ఉద్దేశం [illegible] చదువుకోవడం లేదు, కాలేజీ [illegible].

[illegible] ఆలోచనకు [illegible] జవాబు వచ్చింది [illegible] "మా సూర్యం బి. ఎ. ఫస్ట్ ఇయర్ చదువుతున్నాడండీ" అంటారు.

"అలాగా." ఆ మాటతో నిరుత్సాహపడిపోయాడు కృష్ణమోహన్.

ఎంతో ఆశగా వచ్చాడు అత్తగారింటికి, పద్మతో [illegible] కాని ఇక్కడ [illegible] బి. ఎ. [illegible].

ఆ రోజు [illegible] ఇప్పుడు పరిస్థితి ఇది. [illegible] అడక్కుండానే వచ్చిన దారి పడితే? [illegible] బోధిస్తున్నట్లుంది. నువ్వు పిరికివాడివి. ఎంగిలి అడుగడుక్కి ఓడిపోతున్నావు.' మనసులోని మరో మనిషి కోపంగా అరిచాడు.

"ఏం చేయమంటావ్, నన్ను అలా ఎందుకూ పనికిరాని వాడిగా పెంచారు మా వాళ్ళు." దీనంగా మనసులోని మరో మనిషికి చెప్పుకున్నా డతను.

"ఎందుకూ పనికిరానివాడివి, నీ కేం కావాలో నీకే తెలియని అమాయకుడివి."

"అవును, గొప్ప కుటుంబంలో ఒక్కగా నొక్క కొడుకుగా పుట్టడం మొదటి తప్పు. తల్లి తండ్రులకు గారాల బిడ్డగా పెరగడం రెండో తప్పు. తల్లి, తండ్రి మాట నెదిరించే ధైర్య సాహసాలు లేని పిరికివాడిగా, అమ్మకూచిలా పెరగడం మూడో తప్పు. ఇలా చెప్పుకుంటూ పోతే నా లోని బలహీనతలు ఎన్నో తప్పులై ఎత్తి చూపిస్తుంది." తన లోని లోపాల్ని తలుచుకుంటుంటే తన మీద తనకే అసహ్యం కలుగుతున్నాది. చేతి నిండా పనికి వాడనేది అని లో తనే వాపోతున్నా డప్పుడు.

అసలు తన కంటూ ఓ విలువ కాని, ఓ వ్యక్తిత్వం కాని లేవు. తన మంచి చెడ్డలను, తన యోగ క్షేమాలను అన్నీ తల్లి, తండ్రే చూసుకునే వారు. కేవలం తను వాళ్ళు చెప్పినట్టు తు. చ. తప్పకుండా ఆచరించడ మేను.

తనకి డాక్టరు కావాలని ఉండేది. డాక్టరుగా పేద రోగుల సేవ చేసి తరించాలని కలలు కనేవాడు.

"నీకు సైన్సు పనికిరాదు, డాక్టర్ కావాలంటే ఎంత గుండె ధైర్యం కావాలి, ఎంత ఓపిక ఉండాలి రక్తం చూస్తేనే కళ్ళు తిరిగి పడిపోయే నీవు డాక్టర్! ఎలా కాగలవు?" అన్నాడు తండ్రి. "అయితే మీ ఇష్టం, నాన్నా" అన్నాడు తను బుద్ధిగా- అంటే ఆ మాటలో మీ రేం చేయమంటే అదే చేస్తాను అనే అర్థం వచ్చేలా.

నిజానికి తనని ఇంకా, ఇంకా చదివించడం, చదువు నిమిత్తం తనని పొరుగూళ్ళు పంపించడం తల్లికి కాని, తండ్రికి కాని ఇష్టం లేదు. 'ఇంటర్ వరకు చదువుకున్నావు కదా, సంసారం నడుపుకోవడానికి ఆ మాత్రం చదువు చాలదా' అని వాళ్ళిద్దరి అభిప్రాయ

పుహాను. ఆ అభిప్రాయంతోనే కొడుకు "నే నింకా చదువుకుంటా నమ్మా. మెడిసిన్ చదవాలని ఉంది నాకు" అనగానే వాళ్ళ నెత్తి మీద పిడుగు పడినట్లే చలించి పోయారు.

"మెడిసిన్ చదువుతావా? అంటే ఏ డెనిమి దేళ్ళు మాకు దూరంగా ఎక్కడో ఉంటూ, ఏదో తింటూ ఆ చదువు చదవకపోతే మనకు గడవదా? నీ పిల్లలు, పిల్లల పిల్లలు తిన్నా తరగ నంత ఆస్తి ఉందే మనకు. ఇది చాలక ఇంకా ఏదో చదివి, డబ్బు సంపాదిస్తా నంటావు-అవునా?" అన్నాడు తండ్రి ఆదోలా చూస్తూ.

"అబ్బ, వద్దండీ, డాక్టరు కోర్సంటే, చచ్చిపోయిన కుళ్ళిన శవాలను కోయాలి, ఇంకా ఇంకా మరెన్నో పనులు చేయాలి. అవన్నీ మన బాబు వల్ల కావండీ. వాడు ఈ ఇంట్లో లేకపోతే నేను ఉండలేనండీ" అంటూ అప్పుడే తన కొడుకు తనని విడిచి దూరంగా వెళ్ళిపోయినట్లు కంగారు పడి కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకుంది తల్లి.

తండ్రి మాటలు, తల్లి కంగారు చూసి ఖిన్నుడై

జూగ్స్తుండి పోయాడు కృష్ణమోహన్. చివరకు తండ్రి తేల్చి చెప్పిన మాట ఏమంటే—"చదివింది చాలు, ఇంటి పనులు చూసుకుంటూ ఇంటి పట్టునే ఉండు" అని.

అలా తీరిపోయింది అతను డాక్టరు కావాలనే కోరిక. చిన్నప్పుడు అతని వివాహం కూడా అయి ఉన్నా [illegible] జరగలేదు. సామాన్యంగా ప్రతి యువకుడికి ఉన్నట్లు కాబోయే భార్య ఎలా ఉండాలో [illegible] కాని, తన ఇష్టాన్ని వ్యక్తం చేయడం కాని ఏమీ జరగలేదు అతనికి. తండ్రి ఎవరి వ్యవహారం గురించో ఊరు వెళ్ళాడు. వస్తూ వస్తూ కొడుక్కి సంబంధం ఖాయం చేసి వచ్చాడు. పిల్ల అందంగా, నాజూగ్గా ఉంది. స్వయంగా చూసి తెలుసుకున్నాడు. పిల్ల తండ్రికి చాలా నచ్చింది. ఇంట్లో అడుగు పెడుతూనే భార్యతో చెప్పాడు. "మన బాబుకి బంగారం లాంటి అమ్మాయిని కుదుర్చుకొచ్చాను" అని.

"ఏ మాత్రం అమ్మాయి పెద్ద చదువు చదివిందేమిటి? కట్నం ఎంత ఇస్తా మన్నారు? లాంఛనాలు బాగా జరిపిస్తారా?" అంటూ ప్రశ్నల వర్షం కురిపించింది [illegible].

"[illegible], అమ్మాయి చెప్పే కట్నం కాదు ముఖ్యం, మన కంటికి [illegible] సంప్రదాయంలో ఉన్న పిల్ల అమ్మాయి అయితే అది [illegible]" అన్నాడతను తాపీగా.

"మరి అబ్బాయి ఏమంటాడో?" తన మాటను కొడుకు కాదనడని తనకు తెలిసినా [illegible] అలా అడిగిందామె.

"వాడి మొహం, వాడేమంటాడు? అనాకారి పిల్లను తెచ్చి మెడకు అంటగడితే బాధ పడాలి కాని, పిల్ల అందానికేం లోటు లేదు" అన్నాడతను.

కాబోయే కోడలిని అత్తగారి హోదాతో ఆవిడా చూసి ఆనందించింది. "ఊఁ, కానియ్యండి, మీ ఇష్టమే నా ఇష్టం" అన్నట్లు. తన కాబోయే భార్య ఎలా ఉంటుందో చూడకుండానే పెళ్ళి కొడుకు హోదాతో అత్తవారింటికి తరలి వెళ్ళాడు కృష్ణమోహన్.

అమ్మాయి తరఫు బంధువులు వచ్చి పెళ్ళి కొడుకు ఎలా ఉన్నాడు? అందమైన వాడేనా? అన్ని లక్షణాలు సక్రమంగానే ఉన్నాయా! అన్నట్లు కుతూహలంతో చూసి వెడుతున్నారు. పెళ్ళికూతురు, తన కాబోయే భార్య అయిన అమ్మాయి ఎలా ఉన్నదీ తెలియజెప్పే వాళ్ళు మాత్రం లేకపోయారు. ఆ కోర్కెను పెళ్ళి పీటల మీద తీర్చుకున్నాడు. తన ప్రక్కను తల దించుకుని పత్తి మొగ్గలా ముడుచుకుని కూర్చుని ఉన్న పెళ్ళి కూతురిని చూసి 'ఫరవాలేదు, అందంగానే ఉంది' అని సంతృప్తి పడ్డాడు కృష్ణమోహన్. మూడు ముళ్ళ తతంగం పూర్తయింది. కట్నం, కానుకలు కూడా దాటిపోయాయి. ఇక అమ్మాయిని, అబ్బాయిని [illegible] ఆడ వారి ముచ్చటలేవో తీర్చుకుంటున్నారు. కాని ఎప్పుడు ఎలా మొదలయిందో, మగ పెళ్ళివారి తరఫున వచ్చిన బంధువులకు, ఆడ పెళ్ళివారి తరఫున వచ్చిన బంధువులకుమధ్య చిన్న రగడ! అది చిలికి చిలికి గాలివానలా అందరినీ చుట్టబెట్టేసింది.

పెళ్ళి అన్నాకా ఎంత జాగ్రత్తగా చూసినా ఏవో లోటుపాటులు ఉండకపోవు. అవన్నీ ఎక్కువలాగి దెప్పడం మొదలు పెట్టారు మగపెళ్ళివారు. అందుకు సమానంగా ఆడపెళ్ళి వారు 'ఢీ' అంటే ఢీ అంటున్నారు. చివరకు వియ్యంకుల వరకూ వెళ్ళిపోయింది. మీ లెక్కేమిటంటే మీ లెక్కేమిటి అనేంతవరకూ వెళ్ళిపోయారు. ముక్కుమీదే కోపం గల వరుడి తండ్రి "ఊఁ అయిన ముచ్చట చాలుగాని, లేచి పెట్లెలు సర్దండి. ఇక్కడ మరో క్షణం ఆగడానికి వల్లకాదు. వియ్యమైనా, కయ్యమైనా సమాన స్థాయిలో వాళ్ళతో చేయాలి. తక్కువ వాళ్ళతో వియ్యం పొందితే ఇలాగే అవమానం తప్పదు" అంటూ అందరినీ ప్రయాణం చేయించాడు.

కోపంలో అమ్మాయి తండ్రీ తక్కువ తినలేదు. "మేము తక్కువ వాళ్ళమా? మాతో వియ్యం మీకు అవమానమా? పోతే పొండి, అసలు నా కూతురికి పెళ్ళి చేయలేదనుకుంటాను" అని, వియ్యాల వారు విసేట్టుగా చిందులు వేశాడు. ఫలితం—పచ్చని పందిరి క్షణాలమీద పాడుబడినట్లు కళా విహీనమైపోయింది.

"అయినా వాళ్ళ కంత తొందరేమిటి? ఎంత మగ పెళ్ళివారైతే మాత్రం విదానం అక్కరలేదా? నువ్వు బాగానే సమాధానం చెప్పావులే. ఇప్పుడు తొందరపడి వెళ్ళిపోయినా నాలుగు రోజులు పోతే వాళ్ళే కాళ్ళ బేరానికి వస్తారోయ్" అని పెళ్ళికూతురి తండ్రిని ఓదార్చి,

ధైర్యం నూరిపోసి, మరి కాస్త సేదతీర్చి వెళ్ళిపోయారు, వచ్చిన చుట్టపక్కాలు.

తండ్రి వెనకాలే బయలుదేరి వెళ్ళి బండిలో కూర్చున్న కృష్ణమోహన్‌మాత్రం ఆశగా వీక్షిస్తూనే ఉన్నాడు, ఇప్పుడో ఇంకో క్షణానికో అమ్మాయి తరఫు వాళ్ళు వచ్చి, తమని బ్రతిమాలి వెనక్కి పిలుచుకు వెళ్ళక పోతారా అని. కాని, కోపానికీ, పట్టుదలకు తన తండ్రి కేమాత్రమూ తీసిపోడు తన మామగారని ఆ తర్వాత తెలిసి వచ్చింది.

దిగులుగా నిట్టూర్చడం తప్పించి అతను ఏమీ చేయలేక పోయాడు.

'ఆడపిల్లను ఇచ్చుకున్న వాళ్ళకే అంత పట్టుదల ఉంటే, మగ పిల్లాడున్న మన కెంత ఉండాలి పొగరు' అనే మాటలతో తల్లీ, తండ్రీ తనని అత్తవారి గురించి గాని, కొన్ని గంటలే చూసినా, మనసంతా ఆక్రమించుకున్న [illegible] గురించిగాని ఆలోచించుకునే వ్యవధే ఇవ్వడం లేదు.

దానికి మధ్యన ముడిపడింది. ఆ ముడిని తెలివిగా విప్పడం పోయి, అటుపక్క కొందరూ, ఇటుపక్క కొందరూ పట్టుకొని ఆ దారిని లాగితే ముడి మరింత బిగిసి పోతుందేగాని, విడదు కదా. ఇక్కడ అమ్మాయి, అబ్బాయి తరఫు బంధువులు తమ బలాబలాలను చూసుకుంటున్నారేగాని, బంధాన్ని విడదీస్తున్నామే అనే జ్ఞానం ఇసుమంతైనా లేకపోయింది.

'మాటవరికి మళ్ళీ పెళ్ళి చేస్తాడట! హూ, చేయనీను. మగపిల్లాడు. వాడికి పెళ్ళి చేయలేనా నేను. '[illegible]' అంటే [illegible] పిల్లలు [illegible] వడిగాపులు [illegible]' అంటున్న తండ్రి మాటలు [illegible], తండ్రి మాటకు ఏ మాత్రమూ [illegible] కృష్ణమోహన్ తల్లి, మౌనంగా [illegible], "నా భార్యను నేను తెచ్చుకుంటాను. ఎవ్వరూ [illegible] ఎవరు" అని మాత్రం తెగించి చెప్పలేకపోతున్నాడు.

"ఇలా ఎన్ని పెళ్ళిళ్ళు చేసి, ఎందరి ఆడపిల్లల గొంతు కోయాలనుకుంటున్నారు వీరు. అయిన ఈ పెళ్ళి ముచ్చట చాలు. ఇంకే పెళ్ళి అక్కర్లేదు నాకు" అనేయాలనేంత ఉద్రేకం పొంగుకొచ్చినా, తమాయించుకుంటున్నాడు.

"ఈ సారి నీకు నచ్చిన పిల్లనే చేస్తాను. నువ్వే స్వయంగా చూసి ఎన్నుకో, నాయనా" అని తండ్రి మాట ఇచ్చినా, "నా కిష్టమైన పెళ్ళి మీద వాంఛ లేదు. వాంఛ పుట్టినాడు మీతో చెప్తాను. అప్పుడు పెద్దరు గాని నా కిష్టమైన మరో అమ్మాయితో పెళ్ళి" అని తప్పించుకుంటున్నాడు కూడా.

తండ్రీ, కొడుకుల ఆలోచనలతో ఆరేళ్ళు గడిచి పోయాయి. ఈ మధ్య కాలంలో భార్య తరఫు పెద్ద వాళ్ళ దగ్గరనుంచి ఏ విన్నపాలూ రాలేదు; వస్తాయనే ఆశా కనిపించలేదు.

ఆర్నెళ్ళ క్రితం, తండ్రి పొలం వెళ్ళి వస్తూంటే పాము కరిచింది [illegible] అదే మృత్యువుగా తీసుకు పోయింది [illegible]. ఈ విషయంలో అయినా తన భార్యను దగ్గర [illegible] కృష్ణమోహన్. కాని అతని ఆలోచన గ్రహించిన [illegible] తల్లి "కర్మకు రమ్మని నీ మామగారికి గాని కబురు చేస్తే, అదేమీ కుదరదు. నీ తండ్రి మీద నీకు గౌరవముంటూ ఉంటే వాళ్ళని మాత్రం పిలిపించవద్దు" అని ఖచ్చితంగా చెప్పింది. తల్లి మనసు నొప్పించడం ఇష్టంలేక, రాసిన ఉత్తరాన్నే చింపివేశాడు తల్లి చూడకుండా. అప్పుడూ తన ఉద్దేశం సాగలేదు.

తండ్రి పోయిన మూడు నెలలకే తల్లి తనువు చాలించింది గుండె జబ్బు కారణంగా. తల్లి కర్మలకూ వాళ్ళను పిలవలేదు. కాని తల్లీ, తండ్రీ పోగానే ఒంటరిగా బ్రతకడం అతనికి చాలా దుర్భరంగా ఉన్నది. చిన్నప్పటి నుంచీ ఎవరో ఒకరి అండదండలు ఉండటం బాగా అలవాటేమో. తనకు సలహాలు ఇచ్చే వాళ్ళు లేక, తన మంచి చెడ్డలు చూసేవాళ్ళు లేక ఒంటరితనంతో మనసు మరీ బాధపడసాగింది. ఒంటరితనం పోవాలంటే వెళ్ళి భార్యను తెచ్చుకోవడమే అతనికి కర్తవ్యంగా కనిపించింది. తన భార్య, తను పిలవగానే వస్తుందో లేక 'నీకూ నాకూ సంబంధం ఆ రోజే తెగిపోయింది, నేను రాను' అంటుందేమో! అసలు తన వెంబడి పంపడానికి మామగారు సుముఖంగా ఉంటారో లేదో! తీరా వెళితే అక్కడ తనకు ఎటువంటి సన్మానం లభిస్తుందో? అత్తగారు ఆదరంగా సత్కరిస్తుందో లేక తిరస్కరిస్తుందో తెలియకను. రకరకాల సందేహాలతో మనసు ఛిన్నాభిన్నమవుతున్నది, అక్కడ ఆదరణ లభించినా, లభించకపోయినా వెళ్ళి తీరుతాను, ఆ తరవాత నా అదృష్టం ఎలా ఉందో-అని వెళ్ళడానికే నిశ్చయించుకున్నాడు. ఓ వేళ మామగారు తన భార్యను తన వెంబడి పంపించనంటే ఉన్న ఆస్తినంతా ఏ అనాథ ఆశ్రమాలకో సమర్పించి తను కాశీ వెళ్ళి అక్కడే ఏ సన్యాసి ఆశ్రమంలోనో చేరిపోవాలని కూడా నిర్ణయించుకున్నాడు కృష్ణమోహన్. అతను భయపడినట్లుగా నిరాదరణ కాక అత్తగారి వైపునుంచి సంతోష పూర్వకంగా ఆదరణ లభించేసరికి 'పరవాలేదు, నా జాతకం బాగానే ఉంది' అని లోలోపల ఆనందించాడు కృష్ణమోహన్. ఒకటి రెండుసార్లు బావగార్ని ఏదో దీర్ఘాలడగాలని ప్రయత్నించిన మాట్యం, అతనేదో లోచనలో ఉన్నట్లు గ్రహించి మౌనంగా ఉండిపోయాడు.

అప్పటికి సీతమ్మగారు ఓ చేతిలో పొగలు కక్కే కాఫీ, మరో చేతిలో నేతిలో వేయించిన జీడిపప్పు పలుకులున్న ప్లేటు తెచ్చి అల్లుడి ఎదురుగా బల్ల మీద పెడుతూ "ముందు కాఫీ తీసుకో, నాయనా. నీళ్ళు పెట్టాను. స్నానం చేద్దువుగాని" అంది.

జీడిపప్పు ప్లేటు చేతిలోకి తీసుకుంటూ అడిగాడు కృష్ణమోహన్ "మామయ్యగారు ఇంట్లో లేరా" అని.

"లేరు,బాబూ,మామగారు పొలం. రాత్రికో, ఉదయానికో వస్తారు." నీళ్ళు బయట పెట్టి వస్తాను" అంటూ తిరిగి లోపలికి వెళ్ళిపోయిందావిడ.

ఆవిడ "నీళ్ళు పెట్టాను, వచ్చి స్నానంచేయి బాబూ" అని చెప్పడానికి వచ్చేసరికి, మామయ్యం, తీరా అల్లుడు కబుర్లు చెప్పుకుంటూ నవ్వుకుంటున్నారు సరదాగా.

జయభారతం వారి సుప్రసిద్ధమైన పేము కుర్చీలు

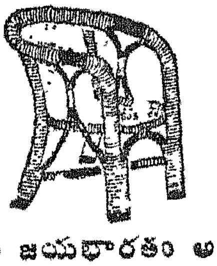

40 సంవత్సరముల పైబడి పేరుపొందినవి!
బొమ్మలతో కూడిన కేటలాగుకు 50 పై. స్టాంపు పంపుచు వ్రతముగ వ్రాయండి.
బయటి ఊళ్ళ ఆర్డర్లు పార్టీ మొత్తము అడ్వాన్సు చెల్లుబడి మీదనే అంగీకరించబడును.
దయచేసి మా షోరూంకు ఒకసారి విచ్చేయుండి:
శ్రీ జయభారతం అండ్ కం., (రిజిష్టర్డు) 182, రాయపేట హైరోడ్డు, మద్రాసు-600014.
ఫోన్: 85206. టెలి: 'AKILAM' No. 1

సపట్ మలామ్

తామర, గజ్జి, దురద, పాదములమీద మరియు వేళ్ళ మధ్య పగుళ్లన్నిటిని పోగొట్టుటకు దివ్యమైనది.

SAPAT & CO., BOMBAY 2.

ఏజంట్లు: ది ట్రేడ్ ప్రొమోటింగ్ కార్పొరేషన్, అల్లిపేట, విజయవాడ-520010.

'అమ్మాయేమో, అబ్బాయి మనసు మంచిదే. కొత్త కోడలితో పిల్లలతో బాగానే కలిసిపోయాడు' అనుకుంది తృప్తిగా.

కృష్ణమోహన్ స్నానం చేసి ప్రయాణానికి బయలుదేరకుండా "ఆటో వెళ్ళి వస్తాను లే" అంటూ పుస్తకాన్ని తీసుకుని బయటికెళ్ళాడు.

గుమ్మంలో నిలుచుని హెచ్చరించింది సీతమ్మగారు కోడలిని — "ఆలస్యం చేయకుండా త్వరగా వచ్చేయండి, పాప్యం'' అని.

అబ్బాయి స్నానం చేసి బయటికి వెళ్ళడం జరిగింది కాని, నిర్ణయం చేసిన దానికి కూడా ఇంకా ఇంటికి వెళ్ళి ఉన్న అబ్బాయి సుబ్బు కోసం కొలిచింది సీతమ్మగారికి. "ఏమే, లలా, గున్నా సోమి మా అబ్బాయిని పిలుచుకు రావమ్మా" అని పోను తిరిమింది, పెద్ద కూతురుకోసం.

* * *

ఆ వీధి చివరన ఉన్న ఇంట్లో అనంతం అనే టీచరు ఉంటున్నది. ఆ టీచరుకి, పద్మకు స్నేహం. అనంతం వయసు ముప్పయి పైన, నలభై లోపు ఉంటుంది. అంత వయస్సు ఉన్నా ఆమె మాటల్లో తగినంత చొరవ చేసుకుంటుంది పద్మ ఎక్కువగా. ఇరవై రెండేళ్ళ పద్మకు, ఆమెకు స్నేహం ఆమె వయసులో కాదు, సాధారణంగా తనకంటే పెద్దదే అయినా, వాళ్ళిద్దరి స్నేహానికి మధ్య ఆ వ్యత్యాసం మాత్రం లేదు. కాలేజీ లేని రోజుల్లో చాలాసార్లుగా వెళ్ళి అనంతం దగ్గరే కూర్చుంటుంది పద్మ.

తన జీవితంలోని అనుభవాలు, చిన్ననాటి ముచ్చట్లు జ్ఞాపకం చేసుకుని చెబుతుంది అనంతం టీచరు. ఆవిడ చెప్పే కబుర్లు పద్మకి కర్ణపేయంగా ఉంటుంటాయి. ఇంకా, ఇంకా చెప్పించుకోవాలని ఆసక్తి చూపిస్తూ ఉంటుంది.

అనంతం టీచరుకి చెల్లెళ్ళు, తమ్ముళ్ళు ఉన్నారని, వాళ్ళు ఎక్కడో దూరంగా తలో మూలా ఉన్నారని, వాళ్ళ పెళ్ళిళ్ళు అనంతం టీచరు చేసిందని, ప్రస్తుతం ఆమె ఒక్కర్తే ఉంటున్నదని పద్మతోపాటు ఆ వీధిలో ఉన్న వారందరికీ తెలుసు. 'తన వారి కోసం, తన జీవితాన్ని త్యాగం చేసిన నిస్వార్థపరురాలు అనంతం టీచరు' అని వాళ్ళందరూ ఆమె గురించి ఎంతో సానుభూతిని చూపిస్తూ ఉంటారు.

వాళ్ళందరి కంటేకూడా, ఇంకా ఎక్కువ అభిమానాన్ని అనురాగాన్ని చూపిస్తుంది పద్మ. ఆ అమ్మాయికి అనంతం టీచరు ఆదర్శం. తనుకూడా ఆమెలా తన వారి కోసం పాటు పడాలని, తన చెల్లెళ్ళను, తమ్ముడిని తన చేతుల మీదుగానే పైకి తీసుకు రావాలని కలలు కంటూ ఉంటుంది.

తను అమితంగా ప్రేమించి ఆరాధించే అనంతం టీచరుకి నాలుగు రోజులుగా ఒంట్లో బాగా లేదు. జ్వరం, తలనొప్పి, హై టెంపరేచర్. ఈ నాలుగు రోజుల నుంచీ కాలేజీ ఎగ్గొట్టి అనంతం టీచర్ సేవ చేస్తూ ఆవిడ దగ్గరే ఎక్కువ కాలం గడుపుతున్నది పద్మ. ఆవిడకు వేళకు మందివ్వడం, దాహం అంటే గ్లూకోజ్ కాని, బత్తాయి రసం కాని తీసి ఇవ్వడం, పక్క మార్చడం, తలకి అమృతాంజనం మర్దనా చేయడం వంటి పనుల తను ఉత్సాహంగా ఎంతో ఆప్యాయంగా చేస్తున్నది.

నాలుగు రోజుల నుంచి ఉన్న టెంపరేచర్ ఈ రోజు తగ్గింది. నార్మల్‌కి వచ్చింది. ఈ రోజు, రేపు చూసి ఆ మరునాడు పథ్యం పెట్టొచ్చు అన్నాడు డాక్టర్. ఆకలి అంటే కాస్త బార్లీ జావ కాచి ఇమ్మన్నాడు.

పద్మ ఆ ప్రయత్నంలోనే ఉంది.

ఆ అమ్మాయి విసుక్కోకుండా తన కింత సేవ చేయడం అనంతానికి బాధగానూ ఉంది, ఆనందంగానూ ఉంది. తన కోసం 'నే నున్నానంటూ' ఓ అమ్మాయి ప్రాణం ఇవ్వడం, తన తోబుట్టువుల కన్న మిన్నగా తను సేవలు చేయడం చూస్తుంటే ఆమెకు మనసు ద్రవిస్తున్నది. ఇద్దరిదీ ఏ నాటి బంధమో— అనుకుంది. గతజన్మలో ఏ జన్మలోనో తల్లీ కూతుళ్ళమై, ఏ కారణం చేతో విడిపోయి ఈ జన్మలో ఈ విధంగా తిరిగి కలుసుకున్నారేమో? అందుకే మా మధ్య ఈ అనుబంధం— అనుకుంటుంది.

పద్మ వేడిగా ఉన్న బార్లీ జావను చల్లారుస్తున్నది, అటూ ఇటూ తిరగేస్తూ.

"నిన్ను చాలా శ్రమ పెడుతున్నాను కదూ, పద్మా." ఆ అమ్మాయి వైపే చూస్తూ నీరసంగా నవ్వింది అనంతం టీచర్. "నా గురించి ఈ నాలుగు రోజులూ కాలేజీకూడా ఎగనామం పెట్టావు కదూ?"

"మా అమ్మకే ఇలా సుస్తీ చేసింది దనుకోండి, టీచర్. ఆమెకు సేవ చేయడం బిడ్డగా నా కర్తవ్యం కాదా?"

"అది తల్లీ బిడ్డల మధ్య ఉండే బంధం. కాని మన మధ్య ఉన్న బంధం ఎటువంటి దంటావు? కనీసం ఓ తల్లీ బిడ్డ లంటూ కాము. కాని బంధుత్వ

సంక్రాంతి అగర్‌బత్తీలతో
శ్రమనువీడి, హాయిగా
విశ్రమించండి

శ్రమనువీడి, హాయిగా విశ్రమించుటకు, తగిన వాతావరణాన్ని ఒక అగర్ బత్తియే చేకూర్చ గలదు. మరి దీనికి సాటియైనది వేరొకటి లేదు. వెలిగించండి సంక్రాంతి అగర్ బత్తి.

DOLPHIN
సంక్రాంతి
అగర్‌బత్తి కం.,
నం. 33, పిళ్ళప్ప రోడు,
నగర్త పేట క్రాస్,
బెంగుళూరు 560 002.

ఎక్కువ వ్యవధానమే ఉంది నీ, నా మధ్య." నిట్టూర్చిందామె.

"మనది స్నేహంతో కూడిన అనుబంధం, టీచర్. మీ చెల్లెళ్ళెవరన్నా ఉంటే వాళ్ళు చేయరా? నా కంటే కూడా ఎక్కువే చేస్తారు. కాని వాళ్ళెవరూ దగ్గర లేరు కాని..." "ఉన్నా ఇంత ఆప్యాయంగా వాళ్ళెవరూ ఉండరు, పద్మా, ఒకనాడు అనుకునేదాన్ని 'నా కేం లోటు, నా చెల్లెళ్ళు, తమ్ముళ్ళు ఉండగా, వాళ్ళని మించిన ఆప్తులు నా కింకెవరూ అని. కాని, ఇప్పుడనుకుంటూ ఉంటాను, 'నా కెవరూ లేరు. చెల్లెళ్ళు, తమ్ముళ్ళు వాళ్ళ రుణం తీర్చుకుని అవతలకు జారుకునే వట్టి స్వార్థపరులని. వాళ్ళ కన్న స్నేహితులే ఎన్నో రెట్లు మెరుగని, సమయ మొస్తే ఆ స్నేహితులే ప్రాణం ఇవ్వడానికైనా వెనుకాడరని గ్రహిస్తూ ఉంటాను. నా ఒంట్లోని ప్రతి రక్త బిందువూ నా వాళ్ళ కోసం ధారపోశాను. కాని వాళ్ళో... 'మమ్మల్ని ఇంత చేసిన తోబుట్టువు ఎలా ఉందో? ఏం చేస్తున్నదో? తింటున్నదో లేదో' అనే ఆలోచనే వాళ్ళకు లేదు. చూడు 'నాకు ఒంట్లో బాగాలేదు. మిమ్మల్ని చూడాలని ఉంది' అని నా వాళ్ళనుకునే వాళ్ళకు ఉత్తరాలు రాస్తే ఏమని సమాధానం రాశారో చూశావా?

'రావడానికి వీలుపడదక్కా. పిల్లలకు బడులు ఉన్నాయి, చదువులు పోతాయి. మీ మరిదిగారికి హోటల్ భోజనం అస్సలు పడదు. ఏదో చూసుకుని నువ్వే బయలుదేరి, నాలుగు రోజులు ఇక్కడ విశ్రాంతి తీసుకుని వెళుదువు కాని' అని చెల్లెళ్ళు రాస్తే, తమ్ముళ్ళు ఏం రాశారో చూడు. 'మీ మరదలికి ఒంట్లో బాగా లేదు. వచ్చినా నీ కిక్కడ విశ్రాంతి ఉండదు సరికదా చాకిరీతో సతమతమవుతావు, అక్కా... సెలవు దొరికితే మేమే బయలుదేరి వస్తాము నిన్ను చూట్టానికి' అని. చూశావా! వాళ్ళ ప్రేమ ఎలా ఉప్పొంగి పోతున్నదో నా మీద? అందుకే ఇప్పుడు బాధ పడుతున్నాను. ఈ స్వార్థపరుల కోసమే నా అమూల్యమైన నా సంసార జీవితాన్ని విచ్ఛిన్నం చేసుకున్నానా' అని." అలా అంటుంటే అనంతం టీచర్ కళ్ళనుంచి కన్నీరు ధారాపాతంగా ప్రవహించసాగింది.

ఎప్పుడూ సరదాగా, నవ్వుతూ, నవ్విస్తూ తిరిగే అనంతం టీచర్ కూడా ఏడ్వడం అత్యంత విస్మయంగా ఆమె వైపు చూడసాగింది పద్మ. "మీ సంసారాన్ని విచ్ఛిన్నం చేసుకున్నారా, టీచర్? ఎందుకని? కుతూహలంగా అడిగింది.

"ఓ రకంగా విచ్ఛిన్నం చేసుకున్నట్లే, పద్మా." నిట్టూరుస్తూ, కన్నీటిని పమిట చెంగుతో ఒత్తి తుడుచుకుందామె.

"ఆయన చాలా సార్లు నన్ను రమ్మని పిలిచారు. కాని నా వాళ్ళు ఉండగా నా కేం లోటు అనే అహంకారంతో మీరూ, మీతో సంసారానికీ ఓ నమస్కారం, దాను, పొమ్మన్నాను. నన్ను బలిమిని తీసుకెళ్ళడానికి కూడా ప్రయత్నించారు. ఇప్పుడు నీ కేం తెలియదు, ఎవరి కోసం వాళ్ళు నిర్మించుకుని నిన్ను ఒంటరిదాన్ని చేసి వెళ్ళిపోయినప్పుడు నీ వేం చేసుకుంటావో, అది ఆడదాని జీవితానికి ఎంత వెలితిని కలిగిస్తుందో ఇప్పుడు తెలిసి ఉన్నంతి, అంతదాకా గిన్ను కల్పిన్న నా వాళ్ళు అతే ఎగాయా తెల అప్పుడు కాని ఏ తెలిసేడు. అప్పుడు విచారిస్తావు సుమా అని నా భర్త పదేపదే హెచ్చరించారు కూడాను. కాని కళ్ళెదుట రోజులే ప్రపంచమంతా పచ్చగా కనిపిస్తుంటే ఆ మాటలతో పాటు ఉన్న నా మనసుకి ఆయన మాటలు హితవు కాలేక పోయాయి.

ఆ పొర క్రమేపీ పోతున్నది నాకు కనువిప్పు చేస్తుంటే అని వెటకారంగా నవ్వేశాను. కాని ఆ రోజే కాస్త మనసు సమాధానపరచుకుని, మమకారాలు వదులుకుని ఆయన వెంట వెళ్ళి ఉన్నట్లయితే ఈ నాడు నన్ను వేధించే ఒంటరితనం వేధించేది కాదు. 'నేను ఎవరి కోసం, ఎందుకు బతకాలి? నా కెవరున్నారు? కన్నబిడ్డలా, కట్టుకున్న భర్తా? ఎవరున్నారు నాకు' అనే బాధ నా కీనాడు ఉండేది కాదు. ఇప్పుడు నా ఒంటరితనంలో పశ్చాత్తాపం కాక నాకు మిగిలిందేమిటి? ఏ మగాడైనా మూడు కన్నపిల్లలైతే ఇంక నాకు లేదు అని ఆశ్రయంగా పలుగెత్తి పిస్తారు. ఎట్టి పరిస్థితిలో భర్తయితే తన భార్యకు త్వరగా ఆరోగ్యం చేకూరాలని ప్రతి క్షణమూ నా క్షేమం కోసం ఆరాటపడతారు. కాని ఇప్పుడు నా కోసం బాధ పడేది ఎవరని? ఎవరున్నారు నాకు?" పిచ్చిదానిలా ఏడుస్తూ వెక్కిళ్ళ మధ్య చెప్పింది అనంతం టీచర్.

"నేను... నేను... ఉన్నాను, టీచర్, మిమ్మల్ని కనిపెట్టుకుని ఉంటాను. మీరు ఏం చేయమంటే అది చేస్తాను" అంది పద్మ.

"ఎన్నాళ్ళు... నీ భర్త వచ్చేవరకూ—అంతేనా," నవ్విందామె.

"కాదు, ఎప్పటికీ మీ దగ్గరే ఉంటాను. ఇన్నాళ్ళు నా కోసం రాని నా భర్త ఇక ముందు రాబోతాడని, నన్ను తీసుకెళ్తాడనే ఆశ ఎప్పుడో అంతరించి పోయింది నాకు. అందుకే కదా కాలేజీలో చేరాను. ఇంక రెండేళ్ళు కళ్ళు మూసుకున్నానంటే బి.ఎ. పూర్తవుతుంది. అప్పుడు ఏ ఆఫీసులోనో ఉద్యోగం చేస్తాను. మిమ్మల్ని నా దగ్గరే అట్టిపెట్టుకుంటాను." గంభీర స్వరంతో చెప్పింది పద్మ.

"ఛీ, పద్మా, జీవితంలో అలాంటి నిర్ణయం చేసుకోకు ఎప్పుడూను. ఆడదాని జీవితం అంటే, సుఖ సౌఖ్యాలతో తులతూగాలంటే భర్త అండ ఉండాలి, ఆదరాభిమానాలు ఆ స్త్రీకి పుష్కలంగా ఉండాలి. అనురాగంగా చూసుకునే భర్త, భక్తి గౌరవాలతో అమ్మా అని పిలుచుకునే పిల్లలు— ఇంతకన్న ఎక్కువ వరం కోరుకోదు ఆడది. ఆమెకు ఆ వరం చాలు జీవితాంతం తృప్తిగా బతకడానికి. అటువంటి వరం కోసమే నా జీవితం అలమటించి పోతున్నదంటే నమ్ము. మరో ఆడదికూడా నాలా ఒంటరిగా, అనాథగా దుర్భరమైన జీవితాన్ని గడిపి పొందలేని బాధ నేను సహించలేను, పద్మా. నువ్వు ఆనందంగా, తృప్తిగా భర్తతో కాపురం దిద్దుకుంటూ పిల్లా పాపలతో నూరేళ్ళు బతకాలని దీవిస్తాను."

"అత్తవారింటి నుంచి ఏ రకమైన పిలుపూ రాకుండానే నా అంతట నేను వెళితే వాళ్ళకి లోకువ కాదా టీచర్. అత్తవారింటివారు గౌరవించరు, భర్త ఆదరించరు. అందరన్ను ఇలా ఒంటరిగా ఉంటూనా నా వాళ్ళ కోసం ప్రయత్నిస్తూ, ఆయనకి ఆనందం కాదు" "భర్త ఆదరించకపోతే నీ జీవితం నీవు గడపనే ఉంటుంది. కాని నిన్ను తీసుకెళ్ళడానికి ఓ వేళ నీ భర్తే కాని వస్తే అని అవమానం చేసి పంపించకుండా అతని వెంట బయలుదేరి వెళ్ళిపో, పద్మా. నీ ఇంటికి నీవు వెళ్ళడానికి సిగ్గెందుకు? భయ సంకోచా లెందుకు? తాడు తెగనంత సేపూ ఎంత గట్టిగా లాగినా ఫరవాలేదు. కాని తాడుతో బిగింపు సడలి, పృథక్త్వం వస్తే ఆ తాడు తెగిపోతుంది. తెగిన తాటిని ముడి వేయగలమే కాని పూర్వం లా అతుకు లేకుండా ఏక ధాటిగా రూపొందించ లేము కదా! ఏమంటావు, పద్మా. 'ఇప్పుడు నా కొచ్చే లోటేమిటి అని అనుకో వచ్చు నీవు. కాని ఒంటరితనం లోని బాధ ఇప్పుడు తెలియదు. వయస్సు ఉడిగి ఆదరించే వారు లేక, చేరదీసే వాళ్ళు లేకపోయినప్పుడు, అప్పుడు నీ సొకంగా చాలా కుంగి పోతావు. అదే నీ బిడ్డలే ఉంటేనా? తల్లి పోషణ వాళ్ళకు తప్పనిసరి బాధ్యత. అలాగే భర్తా నూ. బయట ఎన్ని తిరుగుళ్ళు తిరిగినా భార్య ఇచ్చే ఆనందం, తృప్తి వాళ్ళకి ఇంకెక్కడ దొరుకుతుంది? అదీకాక ఆ మగాడు మనస్సులోని బాధ తెలిగ్గా కూడా పోదు, తెలిసిందా?" అనంతం ఇంకా ఏదో చెప్ప బోయింది. పద్మ చటుక్కున ఆమె మాటకు అడ్డు పడి "వివాహబంధం గురించి ఇంత చెప్తున్నారు కాని, టీచర్, ఇప్పుడు ఆయన ఉన్నారు కదా మరి. మీ రెందుకని వెళ్ళిపోలేదు ఆయన దగ్గరకు" అని అడిగింది సూటిగా చూస్తూ.

"అవసరం లేదు, ఇప్పుడెళ్ళి ఏం చెయ్యను? ఛీ-ఛీ." ఛీత్కారం చేసింది అనంతం టీచర్.

"ఏం, టీచర్?"

"ఎప్పుడో, ఒకప్పుడే. కాని ఆయన ఏమో నా రాకను భరించగలరో లేదో ఎలా తెలుస్తుంది? ఎనాటికి ఓ భార్య, భర్త పెళ్ళయిన కొత్త రోజుల్లో విడి పోయినారు మనసులు కలవక.

అతను రా... రా... అని పిలిచేవాడు భార్యను. 'నేను రాను' అని ప్రతిసారి తిరస్కరించి తిప్పి పంపేది భార్య. ఆ వియోగంతోనే చాలా సంవత్సరాలు గడిచి పోయాయి. భర్త తన తమ్ముళ్ళ సంసారాలు చక్కదిద్దాడు, భార్య పుట్టింటి వారికి సేవలు చేస్తూ గడిపేది. ఇద్దరికీ వృద్ధాప్యం వచ్చింది. 'అన్నయ్య నా కోసం ఎంతో చేశాడు, వృద్ధాప్యంలో ఆయన్ని ఆదరించడం నా కర్తవ్యం' అనుకున్న తమ్ముళ్ళు, ఆయన భార్యలు, వాళ్ళ పిల్లలు అందర్నీ ఎంతో ప్రేమగా చూసుకునే వారు.

అక్కడ భార్య స్థితి వ్యతిరేకంగా మారిపోయింది. తల్లి, తండ్రి పోయారు. వాళ్ళు బ్రతికినంత కాలం ఆమెకు దివ్యంగానే జరిగిపోయింది. తండ్రి తదనంతరం ఇంటికి అన్నగార్లు అధికారులయ్యారు. వదినలకు పెత్తనం వచ్చింది. వృద్ధాప్యంలో అడుగు పెట్టిన ఇంటి ఆడపడుచుని కుక్కను చూసినట్లు చూడసాగారు వాళ్ళు. ఆ బాధలు పడలేక, భర్త దగ్గర ఉంటే, కడుపు నిండా తిండైనా దొరక వచ్చనే ఆశతో 'మీ దగ్గర కొస్తాను, వచ్చి నన్ను తీసుకెళ్ళండి' అని ఉత్తరం రాసింది. 'అన్నాళ్ళకైనా నా భార్య మనసు మారింది. చాల సంతోషం' అని ఆ భర్త ఉప్పొంగి పోలేదు సరికదా, ఏమని జవాబు రాశాడో తెలుసా! 'యవ్వనంలో లేని భార్య వృద్ధాప్యంలో నా కెందుకని ఇది వరకు ఎలా జరిగిందో ఇప్పుడూ అలాగే జీవితం రోజులు తేలిగ్గా సుఖంగా దాటిపోతున్నది నాకు' అని. చూశావా? వృద్ధాప్యంలో భార్యతో ఆదరిస్తే

వృద్ధాప్యంలో స్నేహితుడిలా ఆదరిస్తాడట మగవాడు భార్యను. ఆ అవకాశాన్ని చేజేతులా దూరం చేసుకున్న ఆడదానికి సుఖ శాంతులు ఎలా లభిస్తాయి? అందుకే అవకాశం [illegible] వస్తే ఆ అవకాశాన్ని మాత్రం విడనాడవద్దు అని చెపుతున్నాను. ఏం—నా మాట వింటావు కదూ?"

"ఏమిటి, ఈ రోజు నా మీద పడ్డారు, టీచర్!" విసుగ్గా ముఖం పెట్టింది పద్మ.

"ఎందుకోగాని, నీ భర్త నిన్ను తీసుకెళ్ళడానికి త్వరలో రావచ్చని అనిపిస్తున్నది నాకు."

"జోస్యం చెపుతున్నారా? కాని అది మాత్రం జరగదని ముమ్మాటికీ చెప్పగలను. ఓ వేళ మీ మాట ప్రకారం జరిగితే తప్పకుండా మీ మాటని తలదాలుస్తాను—సరేనా." జరగనిదానికి మాట ఇచ్చినంతలోనే నష్టం ఏమిటి? అనే నిర్లక్ష్యంతో అలా అంది పద్మ.

"ఇప్పుడు నాకు తృప్తిగా ఉన్నది. పద్మా. నీ కాపురం నూరేళ్ళు చల్లగా, శాంతిగా, సుఖ సౌఖ్యాలతో తుల తూగాలని ఆశీర్వదిస్తున్నాను." అనంతం టీచర్ పద్మ తల మీద చేయి వేసి వాత్సల్య పూర్వకంగా నిమిరింది.

"అబ్బా లేదు, మాడా లేదు కొడుకు పేరు సోమలింగంలా ఉంది మీ ఆశీర్వాదం చూస్తుంటే!" పద్మ గలగలా నవ్వింది. ఆ నవ్వులో రాణి 'అక్కా' అని పిలవడం ఇద్దరూ వినలేదు. మళ్ళీ మళ్ళీ పిలుస్తూ లోపలికి వచ్చింది రాణి.

"ఏం? ఎందుకొచ్చావు?" అన్నట్టు ప్రశ్నార్థకంగా చూసింది పద్మ.

"మరేమోనే. మనింటికి చుట్టం వచ్చాడు, అమ్మ నిన్ను వెంటనే తీసుకు రమ్మంది" అంది రాణి కళ్ళు తిప్పుతూ.

"చుట్టమా! ఎవరొచ్చారు?" పద్మ కళ్ళు పెద్దవి చేసి ఆశ్చర్యంగా చూసింది.

"మీ ఇంటికి వచ్చిన చుట్టం ముసలాయనా, పడుచాయనా? ఎలా ఉన్నాడు చూపుకు?" నిదానంగా నవ్వుతూ అడిగింది అనంతం టీచర్.

"ముసలాయన కాదు, పడుచాయనే. రా, అక్కా." రాణి తొందర చేయడంతో ఇక తప్పదన్నట్టు ఇంటికి బయలుదేరింది పద్మ "ఇప్పుడే వస్తాను, టీచర్" అంటూ.

"నేను చెప్పిన మాట మరిచిపోవద్దు" అంటున్న మాటలు వినిపించుకోకుండా రాణి వెంట వెనుకగా వెళ్ళిపోయింది పద్మ.

'పిచ్చిపిల్ల, నా దాకా ఉద్యోగం చేస్తూ కుటుంబ శ్రేయస్సు కోసం శ్రమిస్తుందట. బహుశా ఆ చుట్టం పద్మ అత్తవారింటి తరఫు నుంచి వచ్చి ఉంటాడు, ఆ అమ్మాయిని పంపించమంటూ. నా అంచనా తప్పు కాకూడదు. అదే నిజమైతే ఆ అమ్మాయి మనస్సు మార్చుకుని అత్తవారింటికి వెళ్ళిపోయేలా చేయి, భగవాన్' అనుకుంది అనంతం టీచర్, కళ్ళు మూసుకుంటూ.

* * *

"ఎవరమ్మా మనింటికి వచ్చిన చుట్టం?" హాలులో కూడా ఎవరూ కనిపించక పోయేసరికి, అంతా అబద్ధమని, ఆ నెపంతో తనని పిలిపించడానికి వాళ్ళు వేసిన ఎత్తని గ్రహిస్తూ వంట గదిలో అడుగు పెట్టిన పద్మ, అక్కడ తల్లి ఊపిరి సలపనంత పనితో సతమతమవడం చూసి విస్తుపోయింది. తర్వాత తేరుకుని "నాన్నగారు వచ్చారా, అమ్మా" అని అడిగింది, నెమ్మదిగా గొంతు తగ్గించి. బహుశా తండ్రి వెంట, ఆయన దూరపు బంధువులో, పరిచయస్తుడో లేదా, పాత, కొత్త మిత్రులో వచ్చి ఉంటారు. అందుకే అమ్మ రకరకాల కూరలు చేసే ప్రయత్నంలో ఉంది— అనుకుంది మనసులో.

"నాన్నగారు రాలేదుగాని, అల్లుడుగారు వచ్చారు. ముందు నువ్వు స్నానంచేసి, మంచి బట్టలు కట్టుకో. తల దువ్వుకుని, మెడలో నా రెండు పేటల గొలుసు వేసుకో. పూలు వస్తాయేమో కొంటాను" అం దామె, సగ్గు బియ్యం, సేమ్యాలు కలిపి తయారుచేసిన పాయసంలోకి ఏలకులు పొడుం చేసి వేస్తూ.

ఆ మాట వింటూనే అదిరిపడింది పద్మ. "అల్లుడుగారంటే" అని ఆలోచనలో పడింది. ఆమెకు చటుక్కున స్ఫురణకొచ్చారు ఎవరో. అంతే. ఆ మోహంలోని ఉత్సాహం మాయమైంది క్షణంలో. దిగులుగా చూసింది తల్లి వైపు. మనస్సులో అస్పష్టంగా ఎవరి రూపమో కదలాడింది లీలగా.

"ఇంకా అలాగే నిలబడ్డావా? వెళ్ళు. వెళ్ళి చెప్పిన పని చేయి. వాళ్ళు వస్తారేమో!" మళ్ళీ హెచ్చరించి తన పనిలో లీనమైంది సీతమ్మగారు.

"వాళ్ళు ...? అంటే ఎంత మందేమిటి? సూర్యం ఏడీ కనిపించడేం?"

"ఆ అబ్బాయి, సూర్యం కలిసి అలా వెళ్ళారు. ఈ పాటికి వస్తూ ఉంటారు." బంగాళా దుంపలు కోస్తున్న తల్లి వైపు చూస్తూ "నేను కోస్తా ఇటియ్యమ్మా" అంది, పద్మ ఆ చోటు విడిచి వెళ్ళకుండా. "నువ్వు ఏ పని చేయ నక్కరలేదు, పద్మా, నీ పనులు చేసుకో చాలు, అల్లుడు రాక రాక ఇన్నాళ్ళకి గుమ్మంలో కొచ్చాడా, నీ అవతారం చూశాడంటే 'ఈ అమ్మాయికి నేనంటే బొత్తిగా ఇష్టం లేదు కాబోలు' అనుకుంటాడు."

అయిష్టంగానే గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది పద్మ. మనసు ఎదురు తిరుగు తున్నది. 'ఇన్నాళ్ళ వరకూ మోహం చూపించని పెద్ద మనిషి ఇప్పుడు ఎందు కొచ్చినట్టు? ఏ ఉద్దేశంతో వచ్చినట్టు? తనకోసం నే నెందుకు అలంకరించుకోవాలి? ఆ రోజు తండ్రి వెనకాల గంగిరెద్దులా తల దించుకుని వెళ్ళిపోయిన తను ఇన్నాళ్ళకి తిరిగి ఎందుకు వచ్చినట్టు? అలా రావడానికి సిగ్గు ఎలా లేకపోయిందో? తనకి లేక పోయినా నాకైనా ఉండదా పౌరుషం, అభిమానం. నే నలాగే ఉంటాను. అసలు ఆ పెద్ద మనిషి ఎదురుగానే వెళ్ళను. కాని తల్లి మాట మీద గౌరవంగల పద్మకు ఆ పట్టుదల ఎంతసేపో నిలవలేదు.

స్నానం చేసి వెంకటగిరి జరీ నేత చీర కట్టుకుని తల దువ్వుకుంది. అంతే, గుమ్మంలో సూర్యం మాటలు వినిపించాయి. కిటికీ రెక్కలు మూసి ఆ సందులోంచి చూడటానికి ప్రయత్నించింది. కాని, ఎవరూ కనిపించ లేదు ఆమె కంటికి.

సూర్యం గొంతు వినిపిస్తున్నది హాలులోంచి—"ఏయ్, లీలా, రాణీ త్వరగా రండర్రా" అంటూ.

"ఏమిట్రా, బజారంతా కొనుక్కొచ్చారులా ఉందే" అంటున్నది తల్లి. "నేను వద్దంటున్నా బావగారే కొన్నారమ్మా" తన దేమీ తప్పు లేదన్నట్టు అంటు న్నాడు సూర్యం.

"ఇప్పు డివన్నీ ఎందుకు, నాయనా, నీకు పెట్టాల్సిన వాళ్ళం మనమే తెచ్చావా? బట్టలు మార్చుకుని లేవండి అన్నం వడ్డిస్తాను. లీలా, వెళ్ళి [illegible] నీళ్ళు, సబ్బు పెట్టి రామ్మా. అక్కేది—ఏం చేస్తున్నది" అనే తల్లి మాటకు పద్మ భయపడింది, వచ్చి తనని ఎక్కడ వడ్డించమంటుందో అని. విన్నా వినిపించుకో నట్టే ఆ గది దాటి ఇవతలకు రాలేదు. ఆ గదిలో కూర్చున్న సూర్యం, అతను, తల్లి గలగలా మాట్లాడు కునే మాటలు బాగానే వినిపిస్తున్నవి. అమ్మ ఇంత చనువుగా, దగ్గరగా అతనితో ఎలా మాట్లాడ గలుగు తున్నది! వాళ్ళు చేసి పోయిన అవమానం అప్పుడే మరిచి పోయిందా అని! కాని తను మాత్రం మరిచిపోలేదు. ఏం-ఎందుకు మరిచిపోవాలి? ఏం-ఇదేమన్నా బొమ్మల పెళ్ళి అనుకున్నారా? అప్పుడు తను చాలా చిన్నది. మనసులో ఉద్దేశాన్ని బయటపెట్టడానికి జంకేది. కాని, ఇప్పుడో? ఆ భయాలు, సందేహాలు, సంకోచాలు ఏమీ లేవు తనలో. తన ఆలోచనలు, అభిప్రాయాలు నిర్భయంగా వ్యక్తం చేయగలదు. తన కిప్పుడు ఇరవై ఏళ్ళు దాటాయి. బి. ఎ. చదువుతున్నది. ఎప్పుడో తండ్రి చేసిన పనికి తల దించుకునే అవసరం తనకి లేదు. అవసరం వస్తే అతనికి విడాకులు కూడా ఇవ్వడానికి సిద్ధమే. కాని ... కాని, తల్లి,తండ్రి మాటను ఎదిరించలేదే—తను ఎలా? ఇలా సాగుతున్నవి పద్మ ఆలోచనలు.

"అతనూ నీ లాగే తన తల్లి తండ్రుల మాట జవదాటని వాడేనేమో—అందుకే ఇన్నాళ్ళూ నీ కోసం రాలేక పోయి ఉండవచ్చు. ఇప్పటికా అవకాశం వచ్చిం దేమో? ఆలోచించి చూడు" అంటున్నది మనసు లోని మరో మనిషి.

'అతను మగవాడు, ఆ మాత్రం స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలు, వ్యక్తిత్వం లేకుండా ఉంటాడా? హూ? ఒక్క గద్దింపుతో ఆ మరో మనిషిని గదమాయించింది పద్మ.

'కొందరంతేను. మగవాడుగా పుట్టినా ఏ మాత్రం వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యం లేనివారుగా, పరాధీనులుగా, పిరికి వారుగా పెరుగుతారు. అటువంటి వారిని గుప్పెట్లో పెట్టుకోవడం అతి తేలిక.'

అటువంటి పిరికివారంటే నాకు చాలా అసహ్యం. 'మోహం గంటు పెట్టుకుని గదిలో మంచం మీద ముసుగు లాక్కుని కూర్చుండి పోయింది పద్మ.

గదిలోకి వచ్చిన లీల సంతోషంగా చెప్పింది. "బావ గారు చాలా చాలా తెచ్చారక్కా, చూస్తూ. కాని రా" అనికూడా పిలిచింది అక్కగారిని.

కాని ఒక్క కసురుతో ఆ పిల్ల నోరు మూయించింది పద్మ 'వాళ్ళే—అంతటికి పో' అంటూ.

అక్క కోపం ఎందుకో, ఎవరి మీదో అర్థం చేసుకోని లీల తెల్లబోయి చూస్తూ నెమ్మదిగా బయటికి జారుకుంది.

భోజనాలు చేసేటప్పుడు—తల్లి సూర్యంతో అంటున్నది "బావగారు కాస్త పడుకుంటారేమో— పడమటి గదిలో పందిరి మంచం మీద పక్క వేయి, సూర్యం" అని. అప్పుడూ ఇంతలోనే [illegible]

* * *

భోజనాలకు కూర్చున్నప్పుడే తండ్రి, తల్లి పోయి నట్లు చెప్పాడు కృష్ణమోహన్ అత్తగారితో.

"అయ్యో, అలాగా! ఆ విషయం మాకైనా తెలియ

జేశావు కాదేం, బాబూ. సంతోష సమయాల్లో గుర్తు రాకపోయినా కష్ట సమయాల్లో అయినా అటువంటి విషయాలు బంధువులకు తెలియ జేసుకోరూ" అంటూ మందలించింది సీతమ్మగారు అల్లుడిని.

తండ్రి పోయినప్పుడు తను చేసిన ప్రయత్నం, దాని మీద తల్లి తీవ్రంగా మందలించడం, తను వాళ్ళకుతెలియ జేసే ప్రయత్నం విరమించడం—అదేమీ చెప్పలే దతను. కేవలం అపరాధిలా తల దించేసుకున్నా డంతే.

'పోనీలే, నాయనా, ఇప్పటికైనా నీ భార్యను గుర్తించు కుని వచ్చావు, అంతే చాలు అనుకున్న సీతమ్మగారు పోదుర్పు. పాటలే చెప్పి కాస్సేపు అల్లుడిని ఓదార్చింది.

"ఇప్పుడవన్నీ ఎందుకు కొనుక్కొచ్చావు" అంటే నవ్వేసి "ఇక్కడ వీ పరేవరున్నాలో నాకు తెలియదు కదండీ, అత్తయ్య గారూ. వచ్చాక చూశాను. వెళ్ళి తెచ్చాను. అవేనా పెద్ద విలువ గల వస్తువు లేమీ కావు లెండి" అన్నా డతను.

మధ్యాహ్నం భోజనా లయ్యాక, పేట్లు తెచ్చు కుంటానంటూ వెళ్ళిపోయాడు సూర్యం.

"అనంతం టీచరుకి కాఫీ పెట్టి ఇచ్చి వస్తానమ్మా" అని పద్మ చెప్పబోతుంటే, "నువ్వు వెళ్ళవద్దు—టీచరు, రాత్రి వంటిస్తా నులే. ఆవిడకు ఏమేమి కావాలో దగ్గ రుండి చూస్తారు. అనిమారించి, లీల, రాణిని వాళ్ళింటికి పంపించింది సీతమ్మగారు" అంటూ ఓ గదిలో అల్లుడు మరో గదిలో ముడుచుకున్న ముఖంతో పద్మ, వంట గదిలో బియ్యంలో రాళ్ళు ఏరుతూ సీతమ్మగారు మిగిలిపోయారు.

చూపు బియ్యం మీద ఉన్నా, ఆమె మనసు అక్కడ లేదు. ఈ రోజు తిథి, నక్షత్రం మంచిదేనా? అల్లుడిని, అమ్మాయిని ఒకటి చేస్తే అడ్డూటం లేకుండా ఆ గదిలో ఆయన పరిచయంతో అల్లుడు, అమ్మాయి ఒకటిగా కలిసిపోతారు. వాళ్ళ మనసులో ఉన్న కలతలు కూడా తొలగిపోతాయి—అని ఆలోచిస్తున్నది. టీచర్ వస్తే ఏమంటాడో అనే అనుమానమూ పీకు తున్నది. 'ఆం ఏమంటారేమిటి? వాళ్ళేమన్నా చిన్న పిల్లలా? ఆ గదిలో ఆ పరిచయం అవనంత సేపే కాని, అయితే ఎవరి మాటా లెక్క చేయరు!' అనే తెగింపూ వస్తున్నది. ఎలా అయినా వాళ్ళిద్దరికీ ఏకాంతం కల్పించాలని, వాళ్ళ వాళ్ళ మనసులో ఉద్వేగాలను వ్యక్తపరచు కునేలా చేయాలనికూడా ఆమె ఆలోచిస్తున్నది. ఎందుకైనా మంచిది, ఓ సారి కేలండర్ చూస్తే సరి అనుకుంటూ లేచి వచ్చి ఆ రోజు తిథి, నక్షత్రం చూసిం దామె. రెండూ మంచి వే. రోజుకూడా మంచిదేను. ఇద్దరి మధ్యా ఆ అడ్డు కాస్త తొలగించడానికి ఈ రోజే అనుకూలమైన రోజు లనిగాడా విఘ్నయించు కుందామె. అనుకున్నదే తడవుగా లేచింది. పద్మను పిలిచింది. "నేను ఓ సారి అనంతం టీచరు దగ్గర కెళ్ళి ఎలా ఉందో చూసి వస్తాను. అబ్బాయి కాని లేస్తే మంచినీళ్ళు ఇచ్చి, టీ కలిపి ఇవ్వు. ఇప్పుడే వస్తాను. ఓ వేళ నీకు సిగ్గయితే ఆ గదిలో బల్లమీద పెట్టి వచ్చెయ్" అంది.

"ఊహూ నాకు తెలియదు. నేనూ వస్తాను టీచర్ దగ్గరకు" అనాలన్నట్లు నోరు తెరిచింది పద్మ. ఆ మాట వినిపించుకోకుండానే బయటకు జారుకుంది సీతమ్మగారు, 'వయసు వచ్చిందన్న మాటే కాని, కాస్త కూడా —— తెలిసు దీనికి' అని విసుక్కుంటూ.

'నువ్వు నువ్వు నీ ముద్దుల అల్లుడి అవసరాలు చూసుకుందువు కానిలే.' చిటపట లాడుతూ ముఖం తిప్పుకుంది పద్మ. తల్లితో అలా అందే కాని, నిజంగానే అతను లేస్తే తనేం చేయాలి అనే ఆలోచనతో వ్యాకుల పడసాగింది పద్మ.

'ఛా... ఛా... అమ్మకు బొత్తిగా ఆలోచనలేదేం? కొత్తగా వచ్చిన మనిషిని అలా ఒంటరిగా వదిలి వెళ్ళడంలో ఆమె ఉద్దేశ్యం ఏమిటి?' ఆలోచనలతో చిరాకుతో ఎంత సేపు గడిచి పోయిందో ఆమెకు తెలియలేదు.

బయటకు వెళ్ళిన సూర్యం కాని, తల్లి కాని, చెల్లెళ్ళు కాని—వారిలో ఏ ఒక్కరూ రాలే దింతవరకూ. 'అతను లేస్తాడేమో. లేచి మంచినీళ్ళడిగితే? కొంప దీసి, అతని ఎదుట పడటానికే ఇష్టంలేని తను ఏ మొహంతో మంచినీళ్ళు పట్టుకెళ్ళి ఇస్తుంది?' చటు క్కున మనసులోకి మెరుపు లాంటి ఊహ వచ్చింది. అతను లేవక ముందే మంచినీళ్ళు తీసుకెళ్ళి అక్కడ పెట్టి గప్‌చిప్‌గా వచ్చేస్తే సరి. అతని ఎదుట పడే బాధ ఉండ దప్పుడు. తన కా సమయంలో అటువంటి ఆలోచన కలిగినందుకు ఎంతయినా సంతోషం కలిగింది.

మంచం మీదనుంచి లేచి అడుగుల శబ్దం కాకుండా వంట గదిలోకి వెళ్ళింది పద్మ. మంచి నీళ్ళు తెస్తుంటే ఎదురుగా అలమరలో, ఫ్లాస్కు పక్కనే గిన్నెలో రవ్వ లడ్లు కనిపించాయి. తల్లి ముందాలోచనకు నవ్వుకుంటూ వాటినికూడా అక్కడ పెట్టివస్తే సరి— అనుకుని, ముందు మంచి నీళ్ళు, ఫలహారం ప్లేటు అక్కడ పెట్టి వచ్చి, ఆ తరవాత ఫ్లాస్కు తీసుకెళ్ళ వచ్చని మంచినీళ్ళు, రవ్వ లడ్లు ఉన్న ప్లేటు తీసుకుని అతను పడుకుని ఉన్న గది దగ్గరకు వెళ్ళింది పద్మ. తలుపులు దగ్గరగా వేసి ఉన్నాయి. చేతులు ఖాళీగా లేనందున, కాలితో మూసిన తలుపుల్ని నెట్టింది. కిచుమంటూ తెరుచు కున్నాయి తలుపులు. అంతకు ముందే లేచి ఎవరు వస్తారా అని ఆత్రతగా ఎదురు చూస్తున్నాడు కృష్ణ మోహన్. అతనికి చాలా దాహంగా ఉంది. ఇంట్లో చూస్తే చడీ చప్పుడూ లేదు—ఎవర్ని పిలవనా? అని ఆలోచిస్తున్నాడు. అటువంటిసమయంలో పద్మతలుపు నెట్టింది.

అతను నిద్ర పోతాడేమో, చేతిలోని వస్తువులను చప్పుడు కాకుండా పెట్టేసి రావాలనుకున్న పద్మ తను ఊహించిన దానికి విరుద్ధంగా మంచం మీద కూర్చుని ఉండటం తోనే తుళ్ళిపడింది. ఆ కంగారులో కాళ్ళు తడబడ్డాయి. ఆ వేగాన్ని ఆపుకునే ప్రయ త్నంలో చేతిలోని మంచినీళ్ళ గ్లాసు జారి ఆమె కాలి మీద పడిపోయింది. గ్లాసుఅంచు బొటనవేలికి బలంగా తాకింది. రక్తం చివ్వున బయటికి వచ్చింది. బాధతో చేతిలోని ప్లేటు కింద పెట్టి, గబుక్కున కింద చతికిలబడి, దెబ్బ తగిలిన వేలిని పట్టుకుంది పద్మ. ఆ బాధకి కళ్ళల్లో నీళ్ళు గిర్రున తిరిగాయి.

జరిగిన సంఘటనకు ఎంతయినా నొచ్చుకుంటూ మంచం దిగి పద్మ దగ్గిరగా వచ్చా డతను. "బాగా దెబ్బ తగిలిందే, ఉండు కట్టు కడతాను" అంటూ జేబులోంచి కర్చీఫ్ తీసి, రక్తం కారుతున్న వేలికి చుట్టేశాడు.

'ఇదంతా నీ మూలాన్నే జరిగింది. అసలు ఎందు కొచ్చావు' అన్నట్లు అతని వైపు మెరుపులా ఓ చూపు విసిరి, వచ్చిన ముఖాన్ని మరో వైపుకి తిప్పేసుకుంది పద్మ.

"నీళ్ళతో బట్టలు తడుస్తున్నాయి. లే. లేచి అలా కుర్చీలో కూర్చో, పద్మా" అన్నా డతను. ఆమె భుజం మీద చనువుగా చేయి వేసి లేవదీయడానికి ప్రయత్నిం చాడు. అప్పటి కప్పుడే దెబ్బ తగిలిన వేలు లావుగా వాచి పోయింది. అసలు ఆ పాదాన్నే కదపలేక పోయింది పద్మ. తన స్థితిని తలుచుకుంటే ఏడుపు ముంచు కొస్తున్నది ఆమెకు. తను ఒక టనుకుని వచ్చింది. కాని ఇక్కడ జరిగింది మరొకటి. అతి కష్టంగా లేచి నిలబడింది కాని, అడుగు తీసి అడుగు వేయలేక పోయింది—ఎంత ప్రయత్నించినా.

కృష్ణమోహన్ తటపటాయిస్తూ ఊరుకో లేక పోయాడు. ఓ చేయి భార్య నడుం చుట్టూ వేసి, మరో చేతిని ఆమె భుజం మీద వేసి నెమ్మదిగా మంచం దగ్గరకు నడిపించుకు వెళ్ళి తనే ఆమె నెత్తి మంచం మీద కూర్చో పెట్టాడు.

"మంచినీళ్ళు కావాలా?" అడిగాడు భార్య వైపు ప్రేమగా చూస్తూ.

పద్మ అవాలనుకుంది కాని, ఆ మాట అనడానికే బిడియ పడింది. అతనే వంట గదిలోకి వెళ్ళి గ్లాసుతో నీళ్ళు తెచ్చాడు. అయిష్టంగానే రెండు గుక్కలు తాగి, గ్లాసుని పక్కకు పెట్టేయబోతుంటే, ఆ గ్లాసు అందుకుని గ్లాసులో మిగిలిన నీళ్ళన్నీ అతను తాగేశాడు.

"ఎంగిలి" గాబరాపడ్డట్టుగా అంది పద్మ.

"నువ్వు నా అర్ధాంగి వయినప్పుడు ఇంకా మన మధ్య ఎంగిలి అనే బేధాలేమిటి!" అతను మందహాసం చేశాడు.

"కాలుకి మందు రాయనా?"

"ఊహూం నేను రాసుకుంటాను." అడ్డంగా ఊపింది తలను.

"అలా తల వంచుకుంటావేం? ఇంకా నా మీద కోపం పోలేదా? ఏదీ ఇలా నా వైపు చూసి చెప్పు." పద్మ ముఖాన్ని రెండు చేతులతో పైకెత్తి పట్టుకున్నాడు.

"కోపమా, ఎందుకూ?" తడబడింది పద్మ.

"ఇన్నాళ్ళూ రావందుకు."

"అవును, ఇన్నాళ్ళూ ఎందుకు రాలేదు? ఇప్పు డెలా రా గలిగారు? ఇప్పు డున్న సాహసమే అప్పుడెందుకు లేక పోయింది మీలో? ఇన్నాళ్ళకి కొచ్చి 'కోపమా' అని ఒక మాట అడిగేస్తే మీ బాధ్యత తీరిపోయిం దనుకున్నారా" ఇలా ఎన్నో మాటలు అడగాలనుకుంది పద్మ. కాని వెధవ సిగ్గు ఆమె గొంతుని బొత్తిగా పెగల నివ్వింది కాదు. బిడియంగా కళ్ళు వాల్చేసుకుంది.

"అలా కళ్ళు మూసుకుంటే ఎలా?" మూసిన కను రెప్పల మీద ముద్దు పెట్టుకున్నాడతను. పద్మ శరీరం పులకరించిం దొక్కసారిగా, కొత్తగా ఉందంటే..

"వెళ్ళిపోతాను. ఇంకెప్పుడూ ఈ ఛాయలకైనా రాను." ఆ మాటకి పద్మ గుండె ఝల్లుమంది ఒక్కసారిగా. నిజంగానే వెళ్ళిపోతే తల్లి బాధపడుతుంది; ముఖ్యంగా

ఆపేంతటి చేసరు. పచ్చని అనురాగాన్ని వెడగొట్టి అన్నావా అని మొహం నాచేతా ఊడుతుంది. "పద్మా, వెళ్ళిపోవద్దు, నీ మీద నాకేం కోపం లేదు." పంచమ స్వరాన అన్నది పద్మ.

"ఉహూ, నాకు వినిపించడం లేదు. ఇంకా గట్టిగా అని అనాలి. ఇలా నా వైపు చూస్తూ చెప్పాలి. అప్పుడుగాని నాకు నమ్మకం కలగదు."

"అబ్బ! నాకు సిగ్గు, బాబూ" తన ముఖాన్ని అతని గుండెల్లో దాచుకుంది పద్మ.

అల్లుడు లేచాడేమో, అతనికి కాఫీ ఇచ్చిందో లేదో, అని ఆదరాబాదరా పరుగెత్తు కొచ్చిన సీతమ్మగారు అల్లుడు పడుకుని ఉన్న గది వైపు తొంగి చూసింది. అక్కడ కనిపించిన దృశ్యం? పద్మ, అల్లుడు మంచం మీద ఒకరి పక్కన ఒకరు ఆనుకుని కూర్చుని నవ్వుకుంటూ ఉండటం... ఆ దృశ్యం చూసిన ఆమెకూ సిగ్గని పించి, మెదలకుండా ప్రక్క గదిలోకి వెళ్ళిపోయి, 'అమ్మయ్య, ఫరవాలేదు. అల్లుడు, అమ్మాయి ఒకటయ్యారులే' అనుకుంది తృప్తిగా నవ్వుకుంటూ. ★

Grant.7 TL